

2. GPS трекер – система супутникового моніторинга автотранспорту. URL: <https://130.com.ua/gps-treker/>.

3. Interpol. The International Criminal Police Organization. URL: <https://www.interpol.int/Crimes/Vehicle-crime>.

4. Департамент внутрішньої безпеки Національної поліції України. Facebook. URL: https://m.facebook.com/story.php?story_fbid.

5. Europol. URL: <https://www.europol.europa.eu/news/international-vehicle-theft-in-spain>.

Чичиркін Андрій Олександрович,
адвокат

ПРИНЦИПИ ВЗАЄМОДІЇ СЛІДЧОГО З ЕКСПЕРТНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

Принцип – це основне, вихідне положення. Принципам притаманна властивість абстрактного відображення закономірностей соціальної дійсності. Юридичні принципи диференціюються на принципи системи (загальноправові, міжгалузеві, галузеві, принципи інститутів) і принципи структури права [1, с. 634–635].

У науковій літературі трапляються різні класифікації принципів, що діють у сфері кримінального судочинства. До першої групи – загальні принципи – відносяться демократизм, гуманізм, забезпечення права на захист та ін. Друга група (спеціальні принципи) – це безпосередність, змагальність, всебічність, повнота й об’єктивність дослідження обставин справи, тощо.

Взаємодія слідчого й експертних підрозділів під час розслідування кримінальних правопорушень має відповідати двом основним критеріям: чітке розмежування функцій взаємодії та взаємна погодженість рішень і дій слідчого й експерта. Єдність цих умов та їхнє дотримання є гарантією ефективності відповідної взаємодії при вирішенні завдань кримінального провадження.

Досліджуючи принципи взаємодії слідчого з експертними підрозділами під час розслідування кримінальних правопорушень, ми виокремили найбільш характерні і типові:

1. Принцип законності. Принцип законності означає вимогу нормативного характеру, яка зобов’язує слідчого та працівників експертних підрозділів неухильно і точно виконувати всі норми Конституції України, кримінального та кримінального процесуального законодавства України, інших законів та підзаконних актів.

Дотримання законності в процесі взаємодії передбачає створення таких умов, які б дозволили своєчасно виявити сліди злочину і особи, що його вчинила, спільними зусиллями дослідити їх для одержання криміналістично значущої інформації, яка буде сприяти розкриттю злочину і доведенню винуватості особи, яка його вчинила.

Цей принцип виражає вимогу безумовної і суворой відповідності прийомів і засобів діяльності з розкриття злочинів букві і духу закону.

2. Принцип розмежування компетенції слідчого та експерта при взаємодії у кримінальному провадженні. Слідчий та експерт є процесуально самостійними суб'єктами у кримінальному провадженні. Але при спільній діяльності з розслідування того чи іншого кримінального правопорушення, вони можуть і здійснюють певний вплив один на одного. Головним тут є момент невтручання у здійснення ними безпосередніх функцій. Наприклад, спеціаліст на основі своїх спеціальних знань, досвіду роботи та загальних процесуальних вимог, сам визначає сучасні та найбільше ефективні методи, прийоми та засоби, які він буде використовувати для виконання поставлених слідчим завдань. Саме це і буде сприяти найбільш раціональному обранню необхідних методів, прийомів та засобів з тих, які знаходяться в арсеналі обізнаної особи, що й призведе до отримання повних та об'єктивних результатів.

3. Організуюча роль слідчого у взаємодії з експертними підрозділами. Принцип організуючої ролі слідчого виходить з його процесуального статусу та характеру процесуальних відносин з експертними підрозділами. При провадженні досудового слідства всі рішення про спрямування розслідування та проведення тих чи інших слідчих (розшукових) дій слідчий приймає самостійно, крім випадків, прямо передбачених законом, і несе повну відповідальність за їх законне та своєчасне проведення.

4. Принцип інформаційного обміну між суб'єктами взаємодії. Принцип інформаційного обміну між суб'єктами взаємодії засновується на тому, що слідчий і обізнані особи відповідно до закону наділені різними процесуальними функціями. Для слідчого – це розслідування злочину, для експерта – проведення експертизи, дослідження об'єктів, явищ і процесів, що містять відомості про обставини вчиненого кримінального правопорушення, дача висновку з питань, які виникають під час кримінального провадження і стосуються сфери його спеціальних знань, для спеціаліста – це надання консультацій та висновків під час досудового розслідування і судового розгляду з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок.

Суб'єкти взаємодії не повинні очікувати закінчення слідчої (розшукової) дії, а терміново, не зволікаючи, обмінюються інформацією. Як суб'єкт взаємодії обізнана особа може проводити попереднє дослідження виявлених слідів. Це може відбуватися у процесі проведення слідчої (розшукової) дії або безпосередньо після її закінчення. Такі дослідження сприяють одержанню відомостей про механізм утворення слідів, ознаки слідоутворюючого об'єкта, можливі прикмети, звички злочинця. Ця інформація підлягає негайному повідомленню слідчому, для організації розшуку злочинця, висунення версій, тощо.

5. Принцип забезпечення нерозголошення даних досудового розслідування. Забезпечення нерозголошення даних досудового розслідування є принципом взаємодії та однією з гарантій встановлення істини у кримінальному провадженні та захисту прав і свобод людини. Відомості, які не можна розголошувати, визначаються особисто слідчим, прокурором з урахуванням інтересів досудового розслідування. Про це складається протокол. У ст. 387 Кримінального кодексу України передбачено кримінальну відповідальність за розголошення без письмового дозволу прокурора, слідчого або особи, яка провадила оперативно-розшукову діяльність, даних оперативно-розшукової діяльності або досудового розслідування особою, попередженою в установленому законом порядку про обов'язок не розголошувати такі дані [2].

Ці принципи знаходяться й в основі взаємодії слідчого з експертними підрозділами під час збору слідчої інформації при огляді місця дорожньо-транспортної пригоди (далі – ДТП) або при проведенні інших слідчих (розшукових) дій. Їх безпосередній вияв може полягати у:

1) безумовному дотриманні процесуального статусу спеціаліста й експерта (наприклад, коли за їх інформацією слідчий приймає рішення про додатковий огляд місця ДТП);

2) детальному ознайомленні спеціаліста та експерта з обставинами події і конкретною слідчою ситуацією (це необхідно для орієнтування обізнаних осіб при визначенні завдань дослідження, пошуку об'єктів, виділенні їх інформаційних полів, визначенні технологічних схем дослідження, проведення експертних досліджень);

3) максимальному ознайомленні слідчого з можливостями науково-технічних досліджень конкретних речових джерел, ефективністю альтернативних експертних методик. Дані, що стосуються обставин злочину, можуть бути спільно використані слідчим і спеціалістом для визначення об'єктів та завдань дослідження і для спільної розробки версій, інформаційних моделей розслідуваної події.

Отже, принципи взаємодії слідчого з експертними підрозділами під час розслідування порушення правил безпеки дорожнього руху та експлуатації транспортних засобів мають вияв у:

взаємодії слідчого із спеціалістом під час збору слідової інформації при огляді місця ДТП або при проведенні інших слідчих (розшукових) дій за участю залученого спеціаліста;

взаємодії слідчого з експертом під час призначення і проведення експертизи.

Система принципів взаємодії слідчого з експертними підрозділами (загальні і спеціальні) поширюється на спільну роботу цих суб'єктів під час розслідування конкретних кримінальних правопорушень. Цим принципам підпорядковується взаємодія під час злочинів, пов'язаних з ДТП, які мають своє специфічне наповнення у зв'язку з обставинами злочинного порушення правил безпеки дорожнього руху та експлуатації транспортних засобів.

Список використаних джерел

1. Колодій А. М. Принципи права. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. – Харків: Право, 2016. – Т. 3 : Загальна теорія права / редкол.: О. В. Петришин (голова) та ін. – 2017. 952 с. С. 633–637.

2. Кримінальний кодекс: Закон України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

Шляховський Олександр Анатолійович,
здобувач наукової лабораторії з проблем
протидії злочинності ННІ № 1 Національної
академії внутрішніх справ

ДЕТЕРМІНАНТИ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ З МЕТОЮ ТРУДОВОЇ ЕКСПЛУАТАЦІЇ

Аналіз наукової літератури [1], вивчення матеріалів практики, а також опитування респондентів свідчить про те, що серед основних причин поширення торгівлі людьми з метою трудової експлуатації в Україні є: важке економічне становище громадян і безробіття – 76,5 %; недостатня поінформованість про можливості працевлаштування за кордоном, незнання міграційного законодавства – 73,4 %; попит на дешеву робочу силу в країнах призначення – 71,7 %; активна діяльність злочинних угруповань та їх корумповані зв'язки з органами законодавчої, виконавчої та судової влади, що сприяє лобіюванню злочинних інтересів у злочинній діяльності та уникненню відповідальності за вчинення торгівлі людьми – 69 %; інші причини – 37,6 %.